GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 178. *Dumineca 11 (23) Augustŭ.* **1885.**

Brașovŭ, 10 (22) Augustŭ 1885.

Astăḑĭ se împlinescŭ o sută de anĭ de când neuitatulŭ protectorŭ alŭ țĕranilorŭ, împĕratulŭ Iosifŭ II, a subscrisŭ memorabila patentă, prin care iobagiulŭ românŭ din neomŭ cum era privitŭ de cătră nemiloșii sĕi stăpânĭ feudalĭ, fù declaratŭ de omŭ cu voiă de a se mutá dela unŭ locŭ la altulŭ, de a învĕța carte și meșteșugurĭ, precum și de a dispune de averea sa mișcătóre și de câștigulŭ sĕu, și fără de „slobodenia“ domnului sĕu.

Iosifŭ II a fostŭ unulŭ din acele spirite marĭ ale véculuĭ sĕu, carĭ se ingrijéu neîntreruptŭ de sórtea omenirei, carĭ ḑi și nópte se gândéu la mijlócele, ce ar puté-o ridica din starea ei tristă și asuprită la o stare démnă de dênsa. Pĕtrunsŭ de principii adevĕratŭ liberale, unŭ filosofŭ pe tronŭ, împĕratulŭ Iosifŭ II ardea de nerăbdare de a întroduce acele reforme, ce le credea elŭ mai necesare pentru îmbunătățirea sórtei celorŭ asuprițĭ. Era naturalŭ ca unŭ monarchŭ atâtŭ de generosŭ și nobilŭ, care purtá în inima sa sórtea poporului și mai alesŭ a țĕranului muncitorŭ, sĕ devină protectorulŭ tuturorŭ celorŭ prigonițĭ și asuprițĭ în potriva celorŭ puternicĭ și îngâmfațĭ.

Décă ar fi pututŭ, împĕratulŭ Iosifŭ II ar fi înfrântŭ in 48 de óre teribila falangă a domnilorŭ feudalĭ, carĭ țineu poporulŭ în lanțurile sclăviei. Ne putemŭ face o ideă câtŭ de multŭ a trebuitŭ sĕ'lŭ mâhnéscă starea lucrurilorŭ din Ardélŭ, unde miseria iobagilorŭ era mai mare ca în ori și care altă țéră de sub sceptrulŭ sĕu, unde despoții feudalĭ în desfrêulŭ lorŭ se jucau numai cu averea și viața bieților iobagĭ, unde stréngulŭ, róta și țépa erau la ordinea ḑilei, unde unŭ poporŭ numĕrosŭ era eschisŭ din constituțiune și dela tóte drepturile și libertățile, de cari se bucurau celelalte națiunĭ.

Acéstă țéră nenorocită s'a hotărîtŭ împĕratulŭ Iosifŭ sĕ-o visiteze ca sĕ se convingă în persónă despre modulŭ cum era tractată și guvernată poporațiunea ei.

In ajunulŭ primei sale cĕlĕtorii, în Maiu 1773, guvernulŭ transilvanŭ a primitŭ ordinulŭ ca sĕ se depărteze cadavrele celorŭ esecutațĭ cu ștrĕngulŭ, cu róta și cu țepa din drumurile țĕrei, pe lângă carĭ după obiceiu erau espuse „spre orórea și aversiunea cĕlĕtorilorŭ.“

Acestŭ ordinŭ precum și împrejurarea că Iosifŭ II a primitŭ în prima sa cĕlĕtoriă nu mai puținŭ decâtŭ 19,000 de petițiunĭ partea cea mai mare dela nenorocițĭ iobagĭ, ne arată destulŭ de învederatŭ câtŭ de mare a fostŭ p'atuncĭ terorismulŭ nobilimei din Ardélŭ și câtŭ de cumplitŭ era apăsatŭ țĕranulŭ românŭ.

Marinimosŭ și binevoitorŭ cum era din fire împĕratulŭ Iosifŭ II se plecá spre țĕranŭ, îi luá jalba din mână, îlŭ mângâiá și întrebá de starea lui, totŭ cu gândulŭ ca sĕ i-o ușureze. Astfelŭ cĕlĕtoria sa în Ardélŭ a alinatŭ ca unŭ balsamŭ récoritorŭ ranele multŭ maltratatului iobagiu. Iosifŭ II se gândea seriosŭ la liberarea Românilorŭ din sclăvia amară, în care îi aflase, elŭ visá chiar de-o „Daciă fericită.“ Planurile lui părintescĭ însĕ întêmpinau cea mai mare piedecă la falangă celorŭ ce guvernau țéra și domneau într'însa. Ḑece anĭ trecură fără ca sĕ se fi făcutŭ ceva spre îmbunătățirea sórtei iobagilorŭ din Ardélŭ. Atuncĭ împĕratulŭ Iosifŭ visitá a doua óră acéstă țéră.

Cu ocasiurea cĕlĕtoriei sale a doua prin Transilvania, în primăvéra anului 1783, Iosifŭ II conjurá din nou pe ómenii guvernului, ca sĕ urmeze ordinelorŭ lui și sĕ înceteze cu maltratările țĕranilorŭ, totodată le împărtășí dorința și intențiunea sa de a se desființa servitutea personală.

Dér dojenirile și ordinele monarchului n'au fostŭ de ajunsŭ spre a face pe feudalii incarnațĭ sĕ cedeze în favórea țĕranilorŭ.

A trebuitŭ sĕ curgă sânge.

Țĕranii românĭ ne mai putêndŭ suportá jugulŭ sclăviei și fiindŭ adușĭ la desperare prin terorismulŭ celorŭ dela putere s'au rĕsculatŭ sub Horia, Cloșca și Crișanŭ în tómna anului 1784.

Istoria suferințelorŭ poporului ardelénŭ s'a mai înmulțitŭ cu o pagină durerósă.

Dér din sângele, care a roșitŭ délurile și văile romantice apusane ale Transilvaniei a rĕsăritŭ în véra anului următorŭ 1785 patenta împĕrătéscă care a fostŭ menită „de a pune capĕtŭ unei asuprirĭ ce desonora așa de multŭ omenimea.“ *)

Acum după o sută de anĭ urmașii recunoscĕtorĭ aducêndŭ omagele lorŭ binefăcĕtorilorŭ poporului românŭ îșĭ reamintescŭ cu bucuriă marele actŭ împĕrătescŭ, pe carĭ îlŭ lăsămŭ sĕ urmeze:

Noi Iosifŭ alŭ II-lea

din grația lui Dumneḑeu Impĕratŭ alesŭ alŭ Romanilorŭ totdéuna Augustŭ, Rege alŭ Germaniei, Ierusalimului, Ungariei etc. Mare principe alŭ Transilvaniei.

„Prin acésta facemŭ cunoscutŭ tuturorŭ, cărora se cuvine: Incă dela începutulŭ domniei nóstre, intențiunea nóstră binevoitóre, solicitudinea nóstră părintéscă, grija nóstră neobosită și tóte stăruințele nóstre au fostŭ îndreptate, ca pe câtŭ ne permitŭ puterile sĕ promovămŭ și sĕ stabilimŭ fericirea popórelorŭ supuse domniei nóstre, fără osebire de statŭ și de condițiune, și fără nicĭ o distincțiune între națiunĭ și religiunĭ. Și ca sĕ putemŭ ajunge la acestŭ scopŭ recunóscemŭ, că în privința acésta mai multŭ contribue îmbunătățirea agriculturei și deșteptarea industriei, și lucrurile acestea nu se potŭ dobândi altmintrelea, decâtŭ dacă se va stabilí și pentru țĕranĭ într'unŭ modŭ generalŭ libertatea personală, ce-i compete fiă-cărui omŭ dela natură și care trebue sĕ i-o dea și statulŭ, și dacă se va asigura și stabilí într'unŭ modŭ durabilŭ și pentru dênșii proprietatea averii, încâtŭ compete după lege. Spre scopulŭ acesta voimŭ, ca următórele disposițiunĭ sĕ facă parte din dreptulŭ publicŭ și ordonămŭ sĕ fiă publicate preste totŭ loculŭ, ca astfelŭ sĕ servéscă de cunoscință și direcțiune generală pentru toțĭ;

„1. *Condițiunea de iobagiu*, încâtŭ acésta supunea până acum pe țĕranĭ la *obligațiunĭ vecĭnice* și îi făcea *legațĭ de glia*, o desființămŭ pentru viitorŭ purŭ și simplu, și voimŭ, ca de ací înainte numirea de iobagiu nicĭ sĕ nu se mai întrebuințeze în sensulŭ acesta, și în consecință declarămŭ pentru viitorŭ pe toțĭ și pe fiă-care țĕranŭ, de orĭ-ce națiune séu religiune, de *ómenĭ cu dreptulŭ de liberă migrațiune*, încâtŭ le privesce persónele lorŭ, și ordonămŭ, ca astfelŭ sĕ fiă tratațĭ și considerațĭ preste totŭ loculŭ, îndemnândŭ-ne la acésta și reclamând'o dreptulŭ naturei și chiarŭ interesulŭ binelui publicŭ; de unde urméză, că tóte procesele pentru revindicarea libertății au sĕ înceteze de sine.

„2. Voimŭ ca fiă-care țĕranŭ sĕ fiă liberŭ a încheia *căsătorii* după bunulŭ sĕu placŭ, și chiar fără consensulŭ domnului pămêntescŭ, sĕ se pótă aplica la *studii* și la *sciințe*, sĕ învețe *artele* și *meseriile*, și sĕ le pótă esercita orĭ și unde.

„3. Nicĭ unŭ țĕranŭ, nicĭ fiulŭ, nicĭ fiica, nicĭ altŭ individŭ, care se ține de familia sa, sĕ nu pótă fi silițĭ, fără voia lorŭ, ca sĕ facă servicii de curte la domnulŭ pămêntescŭ, ci i se lasă fiă-cărui în voiă liberă, dacă voiesce sĕ priméscă asupra sa astfelŭ de servicii și despre acésta sĕ facă contractŭ cu domnulŭ pămêntescŭ, după cum îi place, și dacă póte sĕ se înțelégă de bună voiă.

„4. Fiă-care țĕranŭ póte după voia sa liberă sĕ dăruiéscă, sĕ schimbe, sĕ zălogéscă, sĕ testeze copiilorŭ sĕi, séu altei rude ale sale, séu sĕ lase ca legatŭ orĭ cui va voi, orĭ ce felŭ de avere a sa mobilă și câștigată, adecă prețulŭ corĕspunḑĕtorŭ alŭ pămênturilorŭ de arătură, alŭ fânațelorŭ, alŭ morilorŭ séu alŭ viilorŭ, și în fine sĕ dispună despre ele liberŭ după voia sa, rĕmânêndŭ însă neatinsŭ dreptulŭ legalŭ de perpetuitate alŭ domnilorŭ pămêntescĭ, se înțelege însă aicĭ, că sarcinile, la carĭ e supusŭ vênḑĕtorulŭ séu testatorulŭ cu privire la pămênturile aceste, și în câtŭ sarcinele acestea nu se iartă din partea domnului, ele trecŭ la cumpĕrătorulŭ séu legatarulŭ; care urméză în posesiunea lorŭ actuală.

„5. Pentru ca sĕ putemŭ stabilí într'unŭ modŭ durabilŭ siguranța în privința lucrurilorŭ, ce le posedŭ țĕranii, amŭ decisŭ grațiosŭ, ca dênșii, séu orĭce felŭ de succesorĭ ai lorŭ, sĕ nu fiă depărtațĭ din moșia lorŭ țĕrănéscă séu din orĭce felŭ de pămênturĭ ale lorŭ, nicĭ sĕ fiă turburațĭ în posesiunea acésta fără causă legală și suficientă și fără decisiunea prealabilă a comitatului competentŭ, ci pămênturile aceste sĕ rĕmână tot'd'auna în posesiunea lorŭ liniștită și neturburată, și nicĭ sĕ fiă strămutațĭ dintr'unŭ locŭ într'altulŭ, séu dintr'unŭ comitatŭ într'altulŭ fără de voia lorŭ.

„6. In ce privesce celelalte cestiunĭ, carĭ nu suntŭ cuprinse în punctele aceste, țĕranii se vorŭ conforma ordinațiunilorŭ, ce esistă, până când cu întroducerea succesivă a urbariului va urma o regulare și în privința acésta, și de se va întêmpla, ca țĕranii sĕ sufere óre carĭ maltratărĭ, comitatulŭ le va asigna asistența fiscalului (a advocatului comitatului) și va fi obligatŭ sĕ pedepséscă nedreptățirile, ce li se facŭ.

„Aceste stabilindu-se și publicându-se astfelŭ în privința țĕranilorŭ, ne încredemŭ prea grațiosŭ, că și dênșii vorŭ corĕspunde intențiunii nóstre părintescĭ, și se vorŭ sili, ca prin lucrările lorŭ domestice și prin cultivarea activă a economiei rurale sĕ promoveze după puterĭ binele publicŭ, fericirea lorŭ propriă și a urmașilorŭ sĕĭ.

„Dată în cetatea nóstră archiducală, în Viena Austriei, în ḑiua de 22 a lunei Augustŭ, anulŭ domnului 1785 alŭ imperiului nostru romanŭ alŭ donĕ-ḑecĭ și unulea și alŭ regatelorŭ nóstre alŭ cincelea.“

IOSIFŬ.

*) Iosifŭ II cătră contele Jankovits.

SCRISÓREA LUI BAUSSNRRN.

„Kronstädter Zeitung“ se ocupă în câțiva articulĭ de scrisórea lui Braussnern. Iată părerile ei:

»Braussnern nu are importanța și influința, ce i-o atribue „Pester Lloyd.“ Alesŭ pe basa programei partidei naționale dela Mediașŭ, elŭ se unì cu partida guvernamentală, ca membru alŭ acestei partide a reușitŭ a fi și a doua óră alesŭ, promițêndŭ alegĕtorilorŭ, că le va realisa dorința, de-a avea o judecătoriă de cercŭ în Agnita, ce n'a făcutŭ; câtŭ despre importanță, ce im-

portanţă póte se aibă unŭ omŭ ce 'şi schimbă părerile ca Baussnern! Adĭ cu idea de statŭ maghiarŭ, mai erĭ alaltaerĭ contra ei, căcĭ iată ce scria Baussnern într'o broşură publicată în München sub titlulŭ: „Sugrumarea naţionalităţii germane în Ungaria:“ „Noi toţĭ voimŭ esistenţa Ungariei, noi toţĭ voimŭ ridicarea ei la trépta unui statŭ înfloritorŭ modernŭ — dér o *Ungariă* care sĕ cumpănéscă pentru toţĭ copii sĕi cu egale mĕsurĭ darurile sale..... Noi protestămŭ sĕrbătoresce contra tendinţei, ce vrea sĕ ne schimbe patria nóstră *Ungaria* într'o aşa numită *Maghiariă*....“ Astfelŭ de contradicerĭ între broşură şi scrisóre găsimŭ mai pentru fiecare idee; ca politicŭ, elŭ seriosŭ dér nu póte fi socotitŭ.

Décă amŭ rupt'o cu politica tradiţională, de a fi mereu cu guvernulŭ, amŭ trebuitŭ sĕ avemŭ tarĭ motive. E nedreptŭ că voimŭ o organisare federalistă; ce voimŭ e egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ, nu ne provocămŭ cum dice Baussnern, la organisaţiunea federalistă a Elveţiei, ci la egala îndreptăţire a celorŭ trei felurite némurĭ, ce-o locuescŭ. Mărimea Ungariei nu póte schimba raportulŭ: cum în Elveţia suntŭ 3 limbĭ: italiană, francesă, germană principale, aşa potŭ fi în Ungaria 5: maghiară, germană, română, sêrbă şi slovacă. Décă dice Baussnern că Elveţienii nu gravitéză în afară, ca naţionalităţile Ungariei, trebue sĕ'i spunemŭ că ce privesce pe Saşĭ, nu e dreptŭ. Ce privesce pe alţii, o adevĕrată îndreptăţire, instituţiunĭ liberale, o sănătósă politică economică i-arŭ face sĕ uite că au fraţĭ de sânge şi peste hotarĕle Ungariei. De ce nu gravitéză Elveţienii? Pentru că în Elveţia li se dă mai mare libertate, decâtŭ în statele vecine rudite după nému. Pe temeiulŭ egalei îndreptăţirĭ se vede dér, că statulŭ ungarŭ nu ar ajunge, cum dice Baussnern, la perire, ci tocmai s'ar pune pe o temeliă durabilă.

Baussnern dice, că idea de statŭ ungarŭ nu însémnă maghiarisare forţată; decĭ o maghiarisare neforţată. Cu puterea fisică, nu-i vorbă, nu facĭ Ungurĭ din Românĭ şi Saşĭ; dar forţă e totŭ ce esercită o presiune şi astfelŭ de forţă e puterea şi legile statului, pentru carĭ o mulţime de esemple se potŭ aduce. Tocmai pentru-că nu visămŭ de o întindere a imperiului germanŭ până la Oltŭ, tocmai pentru că idea unei Austrii marĭ nu va puté ajunge éră la putere, tocmai pentru că voimŭ întărirea statului ungarŭ, ce este cum dice Baussnern, cestiune de esistenţă pentru noi, pentru acésta luptămŭ contra statului unificatŭ maghiarŭ. Fiindŭ egală îndreptăţire în ţéră, credemŭ că ne vomŭ puté păstra caracterulŭ nostru săsescŭ şi faţă cu Românii şi faţă cu Ungurii. — E copilărescŭ, că Baussnern vrea sĕ acopere tendinţele „Kultur-egylet“ ului, vĕdite în statute. Nu-i maghiarisare a remaghiarisa pe Ungurii românisaţĭ? Ce arŭ dice Ungurii de amŭ cerca noi sĕ remaghiarisămŭ Cluşulŭ, Aiudulŭ, Deşiulŭ? De altfelŭ mérgă înainte, ne vomŭ sci apĕra; dar sĕ ne provóce sĕ-lŭ ajutămŭ, era prea multŭ. După cum puţinŭ perdemŭ cu Baussnern, totŭ aşa de puţinŭ vomŭ perde şi cu alţii, carĭ se vorŭ uni cu reuniunea din Cluşiu. — Baussnern întrébă, că ce vremŭ cu coaliţiunea cu Românii? Nouĕ numai idea unui statŭ naţionalŭ-maghiarŭ nu ne pare corectă şi o combatemŭ. Crede Baussnern, că noi bărbaţii saşĭ din oposiţiune amŭ veni în perplesitate, de ne ar întreba cineva la ce vremŭ sĕ ajungemŭ cu politica nóstră? Rĕspundemŭ aicĭ cu chiar vorbele lui Baussnern: „Voimŭ şi dorimŭ, ca tóte năţionalităţile patriei nóstre sĕ rivaliseze între hotarele păcei şi fiecare sĕ înainteze prin zelŭ şi după darurile ei. Astfelŭ fiecare parte singuratică a poporului ungarŭ îşĭ este sie'şĭ de folosŭ şi totalităţii, şi numai astfelŭ se mijlocesce aceea armonică conlucrare a tuturorŭ puterilorŭ şi membrelorŭ, fără de care nicĭ unŭ statŭ — şi cu atâtŭ — mai puţinŭ poliglota Ungariă nu póte ajunge la putere, avuţiă şi înflorire.“

Mişcări la Balcanĭ.

„Politische Correspondenz“ a primitŭ din Scutarĭ o telegramă, prin care i se comunică, că în Albania nordică s'a formatŭ o ligă, ţintindŭ a se opune cu armele oricărei reînoirĭ încercate de guvernŭ. Liga a trimisŭ emisarĭ printre Miridiţĭ, ca sĕ-i facă a se alătura la ligă. Până acum Miridiţii n'au luatŭ nicĭ o hotărîre. De altmintrelea, cu tóte învoelele stabilite între Albanesĭ şi între guvernatorulŭ generalŭ, telegrama spune că ei încă totŭ întreprindŭ escursiunĭ îndrăsneţe la şesŭ pentru a prădă.

O telegramă din Filipopole totŭ către acelaşŭ diarŭ comunică, că de curêndŭ s'a întêmplatŭ o încăerare între o parte a poporaţiunei şi între funcţionarii de dare ai guvernului. Încăerarea a luatŭ dimensiunĭ marĭ şi abia i-a pusŭ capĕtŭ gendarmeria. Dece persóne au fostŭ rănite în timpulŭ hărţuelei, ér alţĭ mulţĭ au fostŭ arestaţĭ.

În Vilaetulŭ Monastir (Bitolia), cu tótă îmbunătăţirea stării siguranţei, încă totŭ mai bântue brigandagiulŭ. Causa e parte lipsa materială parte rĕsbunarea privată.

SCIRILE DILEI.

Intru'unŭ articulŭ „Francesii şi Valachii“ împodobeşce „Ellenzék“ din Cluşiu colónele sale cu nişte graţiositâţĭ stilistice, dintre carĭ culegemŭ câteva: „Când se opuseră în Dresda câţĭ-va Germanĭ *ameţiţĭ* corónei ungureşcĭ, presa română a buciumatŭ întêmplarea... Când Bismarck îşĭ esprimă *dispreţulŭ* faţă de acésta, ea nu luă nicĭ cunoşcinţă de elŭ; nu, căcĭ ea se sprijineşce pe *miserĭ*, pe *nemernicĭ*, nu pe cei marĭ; ea nu se uneşce cu elemente *cinstite*, numai ce'i nevrednicŭ e vrednicŭ de prietinia ei. Asemenea trage la asemenea: *cânele trage la câne.* Au venitŭ Francesii şi s'au închinatŭ statuei lui Petöfi, momentŭ ce rarŭ se póte găsi în istoria unui poporŭ; nicĭ unŭ cuvêntŭ nu are presa română pentru acésta... Vedemŭ, că *ultraiştii românĭ stau în orĭ-ce noroiŭ şi gunoiŭ* în contra nóstră, lângă noi nicĭ în cerŭ nu voescŭ sĕ stea. Şi facŭ bine. Celŭ ce vrea rĕu, cu celŭ rĕu se uneşce, cu gunóele, *ce aplaudă pe Germanii beţi*...“ Şi apoi mai dică cineva că „Kulturegylet“-ulŭ nu e de lipsă! Trebue rĕspândită „cultura maghiară“ în felulŭ cum o rĕspândesce „Ellenzék“, care e de minune versatŭ în cultura surugiéscă.

—0—

Deşteptii dela „Nemzet“ au „pĕtrunsŭ misterulŭ“, de ce mitropolitulŭ din Serajevo, Sava Cosanovicĭ, şi-a datŭ demisiunea. Causa e, „că a venitŭ în conflictŭ cu autoritatea administrativă a Bosniei, deórece mitropolitulŭ e panslavistŭ şi stă în legătură cu radicalii sêrbĭ din Ungaria“. De aceea, dice „Nemzet“, nu e nicĭ o perdere mare demisionarea mitropolitului. Şi apoi sĕ ne mai mirămŭ, că regele Kalakaua 'şĭ vinde regatulŭ! Elŭ a aflatŭ că cei dela „Nemzet“ suntŭ mai deşteptĭ decâtŭ elŭ.

—0—

Sub titlulŭ „Neaudiţŭ“ scrie „Budapester Tagblatt“ următórele: Ni se scrie din Ciacova: „Aceia, carĭ se miră, că la noi emigraţiunea ia dimensiunĭ atâtŭ de îngrijitóre, nu vorŭ mai afla atâtŭ de neexplicabilă acéstă apariţiune regretabilă, dacă le vomŭ constata că stăpânirea fundaţională pentru restanţă de 2 fl. 92 cr. şi 7 fl. 36 cr. spese, execută imobilele respectivului ţĕranŭ şi le licitéză. Stăpânirea fundaţională e adecă ministrulŭ de culte şi instrucţiune. Dacă dar acésta îi face pe ómenĭ cerşitorĭ pentru o datoriă atâtŭ de mică, acésta e unŭ gradŭ de neconsideraţiune, care nu póte rĕmâné neconsideratŭ.“

—0—

Din Verşeţŭ se scrie către „Ung. Post“: „Dr. George Milossavljevicĭ, capŭ de partidă alŭ Omladiştilorŭ lui Miletic, care până acum fusese la consistoriulŭ diecesanŭ gr. or. din Verşeţŭ ca fiscalŭ cu léfă şi membru alŭ statului lumescŭ, a fostŭ suspendatŭ din postŭ şi ca membru alŭ consistoriului sub pretextŭ de abusŭ în oficiu; totodată se continuă în contra lui cercetarea legală“.— Sĕ nu fiă aci — fiindcă Milossavljevicĭ e capŭ alŭ Omladiştilorŭ — intrige maghiarone?

—0—

Camera comercială din Loeben dice în raportulŭ sĕu despre *convenţiunea comercială cu România*, că România este unŭ terenŭ fórte scumpŭ pentru esportulŭ principalŭ alŭ Stiriei: ferŭ, mărfurĭ de ferŭ şi maşine. Ar trebui sĕ se facă orĭ ce, pentru a promova acestŭ esportŭ; decĭ recomandă înoirea convenţiunei pe basa favorisării. Supuşii austro-ungarĭ sĕ fiă egalĭ cu cei românĭ. Sĕ se ridice dările de navigare şi dările de porturĭ sĕ se folosésca pentru reconstruirea porturilorŭ. Austro-Ungaria sĕ fiă pe-o treptă pusă cu statele favorisate şi în ce priveşce tarifa căilorŭ ferate unite.

—0—

Ministrulŭ cultelorŭ şi instrucţiunii din Austria a adresatŭ o circulară către tóte decanatele facultăţilorŭ de dreptŭ şi sciinţelorŭ de statŭ, privitóre la streinii carĭ studiază la ele, ca în casŭ când atarĭ studenţĭ la înmatricularea lorŭ au declaratŭ espresŭ că cercetéză universitatea austriacă cu scopŭ d'a ocupa unŭ serviciu publicŭ în Austria séu sĕ 'şĭ câştige gradulŭ de doctorŭ în dreptŭ séu în sciinţele de statŭ la o universitate austriacă, sĕ fiă în tótă privinţa tractaţĭ după prescripţiunile valabile pentru indigenĭ. Prin urmare astfelŭ de studenţĭ esternĭ sĕ 'şĭ dobêndéscă mai ântêiŭ recunóscerea în Austria a testimoniului lorŭ de maturitate obţinutŭ în strĕinătate. În casŭ contrarŭ vorŭ fi eschişĭ dela esamenele teoretice de statŭ şi dela strictele esamine pentru obţinerea gradului de doctorŭ.

—0—

Iată bursele vacante la şcólele dependente de ministerulŭ domeniilorŭ din România: 1. La şcóla de agricultură şi silvicultură dela Herĕstrău, vacante 18 locurĭ de bursierĭ şi 5 locurĭ de solvenţĭ. 2. La şcóla practică de agricultură dela Strihareţŭ, vacante 21 locurĭ de bursierĭ 3. La şcóla Panceştĭ-Dragomirescĭ 25 burse. 4. La şcóla de arte şi meserii din Bucureştĭ vacante 10 burse ale Statului, 5 ale judeţului Ilfovŭ, 1 a judeţului Ialomiţa, şi 1 a judeţului Vlaşca. 5. La şcóla technică din Iaşĭ, vacante 30 burse. 6. La şcóla superióră de medicină veterinară 8 burse. 7. La şcóla comercială din Bucureşcĭ, vacante 5 burse. 8. La şcóla comercială din Craiova, vacante 2 burse. 9. La şcóla comercială din Iaşĭ, vacante 7 burse. 10 La şcóla comercială din Galaţĭ, vacantă 1 bursă.

—0—

„Românulŭ“ află, că poliţia din România a luatŭ mĕsura d'a fotografia pe Israeliţĭ, în urma unui ordinŭ alŭ domnului ministru Sturza, care are intenţiunea sĕ trimită lordului Salisbury unŭ albumŭ completŭ de tipurile israelite din ţéră, cu scopŭ d'a-i proba fotograficeşce, că mare parte din Israeliţii din România nu sémĕnă cu cei din statele civilizate.

—0—

FOILETONŬ.

Conversaţiune scienţifică populară.

(Atributele organelorŭ, modificaţiunea lorŭ, colórea albă, veninurile, susceptibilitatea organelorŭ, acţiunea reflecsă a nervilorŭ, desvoltarea organică.)

Suntŭ mai multe esemple care arată, că modificarea unui organŭ atrage după sine modificaţiunea mai multorŭ organe.

La plante, în genere, colórea frundelorŭ uscate este aceeaşĭ cu a fructelorŭ cópte. Nordamericanii au observatŭ, că prunii cu florĭ roşii suntŭ mai espuşĭ bólelorŭ, ca ceilalţĭ cu florĭ de alte colorĭ. Strugurii noştri albĭ séu surĭ resistă mai multŭ invasiunei oidiului (mucedelii), ca cei negri, roşii etc. Pómele vermănóse capĕtă o colóre deosebită, care stă în relaţiune cu diferite gusturĭ particulare.

La animale colórea irıdei ochiului stă în totdéuna în relaţiune cu colórea pelei şi a pĕrului. Toţĭ scimŭ câtŭ este de rară pupila négră la copii balanĭ.

La albinĭ colórea cea albă a choroidei trage după sine roşaţa ochilorŭ. La noi, copiiĭ tare bălanĭ când plângŭ, numai decâtŭ li se roşescŭ ochii, mai tare ca la alţii. Colórea roşcată a pĕrului este fórte adesea împreunată cu pistruiulŭ obrazului şi cu alte pete ale pelei. O faţă albă curată numai decâtŭ se rumenesce la cea mai mică emoţiune.

Caii bălţaţĭ mai totdéuna au câte o stea albă în frunte şi o pată albă la călcâiŭ, ceea-ce face ca sĕ se numéscă pintenogĭ.

Cânii cu negri au buzele, labele şi vêrfulŭ codii albĭ. Cânii cu pĕrulŭ rarŭ şi scurtŭ au dinţĭ micĭ şi slabĭ. Acéstă coincidinţă curiósă ne aduce aminte de animalele nedinţate şi de cetacee (chiţĭ), la carĭ se observă o relaţiune între golătatea pelei şi aparatulŭ mestecătorŭ. Acei cânĭ, carĭ se întrebuinţéză de preferinţă în apă, cu o blană désă, suntŭ de comunŭ surĭ séu albĭ cu pete fumurii. Cotoiĭ cu pelea albă şi ochii azurĭ, au în genere aparatulŭ auditivŭ imperfectŭ. La oi, córnele cu lâna variază împreună.

Porumbii domesticĭ când esŭ din ouĕ cu unŭ colorĭtŭ aduriu, aripele lorŭ au mai totdéuna douĕ dungĭ negrişóre. Porumbii de orĭ-ce rassă, carĭ crescêndŭ devinŭ albĭ, galbinĭ, arginţii, surĭ séu fumurii nascŭ mai totdéuna golĭ; toţĭ ceilalţĭ porumbĭ coloraţĭ nascŭ acoperiţĭ cu nisce fulgĭ micĭ.

Unŭ fenomenŭ particularŭ ni-lŭ presintă colórea pielei şi a pĕrului ca scutinţă contra acţiunei unorŭ veninurĭ, contra influinţei agenţilorŭ organicĭ (microbĭ) ai miasmelorŭ, contra atacului parasiţilorŭ. Fiecare mamă scie, că copiii îmflaţĭ (limfaticĭ), cu faţa albă ca părĕtele şi lipsită de orice rumenélă naturală, suntŭ mai supuşĭ limbricilorŭ ca alţii.

În genere, individii albĭ suntŭ mai puţinŭ robuştĭ şi mai dispuşĭ invasiunilorŭ morbóse. Acestŭ privilegiu tristŭ pare a fi caracteristicŭ în seria animală.

Toţĭ vênătorii sciu, că cânii albĭ suntŭ mai puţinŭ robuştĭ şi mai delicaţĭ, ca ceilalţĭ altmintrelea coloraţĭ.

Hrişca (Polygonum fagopirum) înflorită este indigestă porcilorŭ albĭ şi nevĕtămătóre celorŭ negri.

Darwin, care culese mai multe fapte de aceste, spune că porcii negri din Virginia mănâncă nevătĕmaţĭ rădăcinele unei plante numită *Lachnantes tinctoria*, şi carĭ suntŭ veninóse pentru porcii de alte colorĭ.

In Tarantŭ s'a observatŭ, că Hypericum crispum, unŭ felŭ de sunătóre, e veninósă pentru oile albe, şi nevătămătóre pentru oile negre. S'a mai observatŭ şi aceea, dice Paulŭ Lioy, că animalele domestice cu pĕrulŭ albŭ suntŭ mai supuse insectelorŭ parasite, ca celelalte.*) Astfelŭ fiindŭ, porcii negri, roşii séu altcum coloraţĭ suntŭ mai preferaţĭ pentru îngrăşare ca cei albĭ, ca unii ce potŭ fi mai sigurĭ contra trichinei ş. a. vermĭ parasiţĭ.

Suntŭ însĕ unii sericultorĭ carĭ afirmă că au vĕdutŭ, cumcă gogoşii ceĭ albĭ ai vermilorŭ de mĕtase dau nisce fluturĭ mai puţinŭ espuşĭ bólelorŭ, şi prin urmare

*) Lioy. Produzione dei sessi, Milano 1873.

După cum spune »Tageblatt« din Berlinŭ, se pare că declararea în stare de falitŭ a regelui Bavariei e inevitabilă. Nicĭ prinţii bavaresĭ nicĭ curtea din Viena, căreia i s'a cerutŭ ajutorŭ, nu 'şĭ vorŭ lua asupră-le plata datorĭilorŭ lui şi nicĭ miniştrii nu găsescŭ consultŭ a cere dietei sporirea listei civile.

BUZIAŞIULŬ ŞI SCALDELE SALE!

Lugoşiu, 10 Augustŭ 1885.

Cale de $2^1/_2$ óre cu trăsura dela Lugoşiu, în comitatulŭ Timişului, e situatŭ opidulŭ Buziaşiu cu scalde renumite de minerale. Inainte de a trecela scalde însĕ, îmĭ voiu permite a arunca o scurtă privire preste opidulŭ Buziaşiu.

Pănă mai erĭ alaltăerĭ acéstă localitate avea unŭ caracterŭ românescŭ, se înţelege că mai trăiau într'ênsulŭ atuncĭ — precum şi astădĭ — alăturea cu Românii şi puţinĭ Germanĭ (şvabĭ) şi căţĭ-va Unguraşĭ.

De când însĕ consorţiulŭ d-lui Tisza au acceptatŭ parola de ḑi a lui Koşuth: de a face şi din petri Ungurĭ, adecă »idea de statŭ maghiarŭ,« şi de când bunii noştri patrioţĭ cu mânĭ cu picióre s'au pusŭ pe lucru de a schimba fisionomia ţĕrei, îmbrăcându-o într'unŭ nou vestmêntŭ cu totulŭ unguresců: de atuncĭ şi Buziaşiulŭ ḑi de ḑi a începutŭ a scăpĕta din caracterulŭ sĕu românescŭ.

Ér ca mai uşorŭ şi mai iute sĕ-şĭ ajungă ţinta — de-a vedea Buziaşiulŭ maghiarisatŭ — puternicii ḑilei de cu vreme s'au îngrijitŭ a ridica aicĭ în côstele scólei confesionale române o scólă de statŭ ungurescă pentru copii şi fetiţe, şi totodată au băgatŭ bine de sémă, ca la judecătoria din locŭ şi la pretură sĕ fie puşĭ în oficiu totŭ Ungurĭ »néoşĭ şi patrioţĭ« bine cercaţĭ — fără multă spargere de capŭ vedĭ bine, că óre se vorŭ puté înţelege cu masa poporului orĭ ba.

Destulŭ că compatrioţii noştri — precum din alte localităţĭ nemaghiare — astfelŭ şi din Buziaşiu şi-au propusŭ a face unŭ centru de lumină ungurescŭ, carele cu timpŭ sĕ rĕspândéscă raḑele sale maghiarisătóre în ţinutulŭ de giurŭ împrejurŭ esclusivŭ mai numai romănescŭ.

Nu sciu, încâtŭ inteliginţa română din locŭ şi împrejurime în frunte cu păstorii ei sufletescĭ şi-au făcutŭ şi-şĭ mai facŭ încă datorinţa de Românĭ!? Dar eu credŭ — că acum ca nicĭodată — cu ochĭ de Argus arŭ trebui sĕ vegheze, că baremĭ ce nu au pututŭ perde până acuma, sĕ păstreze neatacatŭ. Prima privire sĕ şi o aţintéscă asupra scóleloru confesionale — în côstele cărora s'a ridicatŭ scóla de statŭ — ţinêndu-le în bună rênduélă şi provĕḑêndu-le cu învĕţătorĭ cualificaţĭ, harnicĭ şi conscii de némulŭ lorŭ, apoi sĕ facă propagandă între poporŭ a-şĭ trămite copii numai la scóla confesională — punêndu-le în vedere rĕulŭ ce ar putea proveni din o instrucţiă streină. Ér ca mai târḑiu părinţii românĭ, carĭ arŭ voi a-şĭ ţinea copii şi mai departe la scólă, după ce au eşitŭ din scóla confesională, ca sĕ nu fiă necesitaţĭ a-şĭ trimite copii în aşa fragedă etate la scóla de statŭ, Consistoriulŭ aradanŭ ar trebui ca în înţelegere cu celŭ din Lugoşŭ sĕ ridice aicĭ o scólă română normală.

Apoi ca copii eşiţĭ din şcólă sĕ nu uite aceea ce au învĕţatŭ — ceea ce cu durere în multe părţĭ s'a constatatŭ — ar fi bine, ca cărturarii românĭ din Buziaşiu şi împrejurime sĕ se gândéscă la ridicarea unei biblioteci române poporale în locŭ, de unde în ḑile de lérgŭ sĕ pótă împărţĭ cărţĭ spre cetire ţĕranilorŭ cu puţină carte — pre lângă o taxă fórte neînsemnată — ca astfelŭ opincarulŭ românŭ în ḑile de Duminecă şi sĕrbătorĭ, şi în nopţile cele lungĭ de érnă, în locŭ de a petrece la cârciumă mai bine sĕ-şĭ mărescă cerculŭ cunoscinţelorŭ sale prin cetire de cărţĭ bune şi folositóre.

Numai şi numai astfelŭ, crescêndŭ tinerimea românesce în scoli bune românescĭ şi apoi dându'i prilegiu prin întemeiare de biblioteci poporale prin orăşele şi cu timpŭ în fiecare satŭ, de a putea ceti, de a 'şĭ mări cerculŭ cunoscinţelorŭ sale, şi de a'lŭ face conscĭu de ceea ce e şi trebue sĕ fiă şi sĕ rĕmână, ḑicŭ numai aşa neamulŭ nostru se va ridica şi va putea întêmpina fără témă rĕulŭ ce ne ameninţă cu stirpire şi maghiarisare. Numai pe acéstă cale credŭ, că şi Buziaşiulŭ îşĭ va putea păstra caracterulŭ sĕu românescŭ ba ce s'a ştirbitŭ dintr'ênsulŭ îşĭ va putea recăştiga érăşi îndĕrĕptŭ.

Sĕ trecemŭ acum la băi. Buziaşiulŭ are apă bună minerală de bĕutŭ şi de scăldatŭ, cu mare putere vindecătóre de reumatisme friguri, bóle de stomacŭ etc. apoi întocmirĭ frumóse şi mai presusŭ de tóte unŭ parcŭ spaţiosŭ şi fórte cu gustŭ arangiatŭ. Cu unŭ cuvêntŭ bolnavulŭ ce voesce a-şĭ căuta de sănătate sĕu lumea avută ce voesce a 'şĭ procura óre de distracţiune află aicĭ comodităţĭ şi întogmirĭ de totŭ felulŭ. Dér ce folosŭ, aici ca pretutiudenea în patria nóstră unde se află astfelŭ de aşeḑăminte, aerulŭ e infectatŭ de miasmele ameninţătóre de maghiarisare. Şi pe când celŭ ce vine la băi voesce a duce o viaţă liniştită, aicĭ e espusŭ tuturorŭ şicanelorŭ din partea compatrioţilorŭ maghiara şi atacatŭ în ce are mai scumpŭ. în ambiţiunea sa naţională.

Inzadarŭ vei căuta inscripţiunĭ, afişe de îndrumărĭ în altă limbă, afară de cea maghiară, cĭ ḑĕu nu vei afla, cu tóte că óspeţii în mare parte suntŭ Românĭ şi Sêrbĭ.

In deşert vei căuta mergênd la vreun hotel sĕ mâncĭ, vr'o listă de mâncărĭ în limba română, căcĭ aşa ceva li-e necunoscutŭ hotelierilorŭ de pe acolo. Vei cere de mâncare în limba română, te ficséză chelnĕrii cu ochĭ marĭ. Te vei preumbla prin parcŭ, ca sĕ asculţĭ musica ce de regulă cântă în fiăcare ḑi diminéţa şi séra, dar din ciardaşŭ şi éră ciardaşŭ şi câteva piese germane nu mai auḑĭ, ca şi cum tótă lumea de aicĭ ar fi numai maghiară. Sĕ cânte cândva şi vre-o piesă românéscă, nicĭ vorbă, cu tóte că — după cum am mai ḑisŭ — o parte mare din óspeţĭ suntŭ Românĭ. Aşa se vede, că publiculŭ românŭ e prea deplinŭ mulţămitŭ cu ciardaşulŭ patrioticŭ şi nicĭ când nu i-a plesnitŭ cuiva prin capŭ a face ca şi Sêrbii în véra trecută — a merge la anteprenorulŭ băilorŭ şi a insista ca sĕ cânte în tótă ḑiua şi câte o piesă musicală română. Décă nu au facutŭ Românii acésta până acuma, nu arŭ trebui sĕ uite de a o face în viitorŭ. Pentru că, décă antreprenorulŭ băilorŭ şcie pretinde taxa musicei dela Românĭ, pentru ce sĕ nu scie pretinde şi Românii ca sĕ li se cânte şi românesce.

Étă în câteva liniamente coloritulŭ băilorŭ dela Buziaşiu.

Cu ocasiunea visitărei Buziaşului am înţelesŭ, că la o Dómnă română de acolo s'arŭ fi aflândŭ portretele originale ale martirilorŭ românĭ dela 1784 Horia şi Cloşca depinse în oleiŭ Respectiva Dómnă a venitŭ în posesiunea lorŭ prin licitare dela unŭ conte maghiarŭ. Bine ar fi, ca Românii sĕ se intereseze şi prin ómenĭ pricepĕtorĭ sĕ cerce orĭ de suntŭ originale sĕu nu, şi cu orĭ ce preţŭ sĕ le cumpere, — de órece respectiva Dómnă le-a făcutŭ de vênḑare — fiă prin vre-unŭ Românŭ cu avere, fiă cu bani adunaţĭ prin vre-o colectă generală. Preţulŭ ambelorŭ portrete l'a ficsatŭ la 500 fl. v. a.

— *d.* —

MULŢĂMITĂ PUBLICĂ.

Din Câmpiă, 8 Augustŭ 1885.

Subscrişii în numele comitetului arangiatorŭ ne ţinemŭ de datorinţă a aduce adénca nóstră mulţămită d-lui *Ludovicŭ Simonŭ* marele proprietarŭ românŭ din Sângeorgiulŭ de Câmpiă, care a adusŭ jertfă pentru folosulŭ şi ajutorarea bisericei sale gr. cat. din Sângeorgiu, conceḑêndu-ne spre scopulŭ acesta arangiarea unei petrecerĭ de véră pe spesele şi în localităţile sale. Deşi din causa unorŭ împrejurărĭ şi a timpului nefavorabilŭ nu ni s'a făcutŭ onóre de unŭ publicŭ aşa de numerosŭ precum erau aşteptările nóstre, totuşĭ venitulŭ brutto alŭ acestei petrecerĭ se urcă la suma de 118 fl. Provederea completă a publicului cu mâncărĭ şi bĕuturĭ, confetărié, arangiamentulŭ elegantŭ şi luminatulŭ spaţiului de jocŭ şi a tuturorŭ sălilorŭ, precum şi alte spese adecuate în sumă minimă de 200 fl. v. a. făcute a conto şi din caseta proprià a d-lui Ludovicŭ Simonŭ, binevoise a şi-le lua asupră'şĭ lăsândŭ a se subtrage *esclusive* numai spesele făcute cu banda musicală. Durere însĕ că dintr'unŭ incidentŭ telegraficŭ nǎscându-se órecare confusiune, ne treḑirămŭ de odată cu două bande musicale, prin ce venitulŭ netto alŭ bisericei s'a scăritŭ cu o sumă de celŭ puţinŭ 30 fl. v. Decĭ din venitulŭ brutto de 118 fl. v. a. subtrăgându-se spesele bandelorŭ musicale în sumă de 72 fl. v. a., resultă unŭ venitŭ curatŭ pe séma bisericei de 46 fl. v. a., care sumă s'a şi transpusŭ deja curatoratului bisericescŭ.

Pentru acestŭ ajutorŭ mărinimosŭ încă odată aducemŭ mulţămita nóstră d-lui Ludovicŭ Simonŭ, precum şi tuturorŭ domnilorŭ contribuenţĭ, carĭ au binevoitŭ a ne onora cu presenţa d-lorŭ contribuindŭ cu următórele sume:

Familiele: Alexandru Maiorŭ preotŭ (Şermaşŭ) 4 fl.; Augustinŭ Aldea preotŭ (Bozediu-Băla) 4 fl.; D-na Lucreţia Bucşa (Sângerŭ) cu D-ra Elena Fetiţiă (Luna) 4 fl.; Ionŭ Germanŭ preotŭ (Sâmbotelecŭ) cu Ionŭ Danŭ medicŭ cerc. (Mociu) 10 fl.; Ionŭ Albonŭ preotŭ (Velcheriu) 4 fl; Nicolau Cozma preotŭ (Juculŭ de susŭ) 4 fl.; Teodorŭ Justianŭ proprietarŭ (Sânpetru) 5 fl.; Nicolau Deacŭ adv. not. şi proprietarŭ (Micheşŭ) 4 fl.; Iacobŭ Călianŭ proprietarŭ (Şeulia) 4 fl.; Basiliu Justianŭ preotŭ (Năoi) 5 fl.; D-na Iacobŭ Moga (Erata) 4 fl.; Ionŭ Manu proprietarŭ (Riciu) 5 fl.; Simeonŭ Cheţianŭ preotŭ (Ercea) 4 fl.; Maximŭ Codarcea preotŭ (Pogăcéua) 5 fl.; Hieronimŭ Bozacŭ protocolistŭ (Mociu) 4 fl; Ionŭ Cheresteşŭ preotŭ (Sântiona) 4 fl.; A. Mureşanŭ preotŭ (Imbuzŭ) 4 fl.; Ios. Costinŭ preotŭ (Sânpetru) 4 fl.; Grigoriu Simay cu Bas. Vlassa (Zau) 5 fl.

Fără familii: I. Elecheşŭ (Velcheriu) 2 fl.; T. Moga (Zau) 2 fl.; Ionŭ Cintişanŭ (Miheşŭ) 2 fl.; Basiliu Podóbă (Zau) 3 fl.; Marius Elecheşŭ (Velcheriu) 2 fl.; Michailŭ Albonŭ (Cluşiu) 2 fl.; D-na Irina Boerŭ (Habicŭ) 2 fl.

După pausă au mai incursŭ în semnŭ de recunoscinţă următórele oferte mărinimóse: Teodorŭ Justianŭ (Sânpetru) 2 fl., Pamfiliu Podóbă (Zau) 2 fl., apoi: Iacobŭ Călianŭ, Unŭ Bărbatŭ, Nicolau Cozma, Ioanŭ Danŭ, Stefanŭ Colcerŭ (Dêmbŭ), Gregoriu Simay jun., Michailŭ Albonŭ, Hieronimŭ Bozacŭ, Maxim. Codarcea, Augustinŭ Aldea, »Albonescii,« — toţĭ cu câte unŭ fl. v. a. La olaltă 16 fl. v. a. Adăugându-se venitulŭ de séră de 102 fl. v. a., resultă unŭ venitŭ brutto de 118 fl. v. a., din carĭ subtraşĭ 72 fl. v. a.: rĕmâne venitŭ netto de 46 fl. v. a., carĭ s'au şi transpusŭ deja întru folosulŭ bisericei.

Stefanŭ Colcerŭ, casierŭ. *Vasiliu Mera*, controlorŭ.

Gregoriu Maiorŭ, raţiocinante.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

BUDAPESTA, 22 Augustŭ. — Comuna Tormafalu (lângă Oedenburg) a fostŭ prefăcută în cenuşe printr'unŭ focŭ pustiitorŭ. Nu se scie încă, de s'au prăpăditŭ orĭ nu şi ómenĭ.

MADRID, 22 Augustŭ. — In cercurile oficiale se vorbesce, că în casulŭ când Germania va ocupa Yaps, una din insulile Caroline, Spania va rupe tóte legăturile comerciale şi diplomatice cu imperiulŭ germanŭ. Se ţinŭ numĕróse meetingurĭ de protestare în contra ocupării.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

---

dau o sĕmênţă (ouĕ) mai bună şi mai sănătósă ca goşii cei galbenĭ.

Demnŭ de luatŭ în consideraţiune este şi faptulŭ, că nu numai diferinţele de clase şi de ordinĭ, ci uneorĭ şi cele de specii şi de rasse crează la fiinţele vivente susceptibilităţĭ fórte deosebite nu numai în privinţa staţiunilorŭ, ci şi în privinţa otrăvurilorŭ.

Lioy în »Studio dela Storia naturale« observă, că arseniculŭ (săricica, şorecióica) nu produce asupra cânilorŭ şi a lupilorŭ altŭ efectŭ, decâtŭ purgativŭ. Caprele mĕnâncă cu mare gustŭ cucuta şi caii omiaculŭ (aconitum), plante fórte veninóse. Euforbiile de prin deşerturile Africei, carĭ suntŭ mortifere pentru atâtea animale, suntŭ unŭ alimentŭ sănătosŭ pentru cămile. *Agrostis arundinacea* şi *Angelica sylvestris*, alimente favorite ale mai multorŭ animale erbivore, una din ele ucide caprele, cealaltă caii. Camforulŭ este unŭ medicamentŭ pentru omŭ şi unŭ veninŭ pentru pisică (mâţă.) Chenopodium vulvaria este o plantă omorîtóre pentru porcĭ.

Limacii (molusce gasteropode) se nutrescŭ cu cucută şi cu turbare (stramonium.) Ariciulŭ mănâncă nevĕtămatŭ cantaridele. Substanţele antielmintice suntŭ nevĕtămătóre omului, pe când strichnina e nevătămătóre elmintilorŭ (vermĭ intestinalĭ.) Multe insecte trăescŭ pe ciupercile inveninate.

Alimentele ucideĕtóre pentru ómenii din unele rasse, suntŭ nesupĕrătóre pentru ómenii din alte rasse. Ruşii nu se temŭ a mânca ciupercile din specia lui *Agaricus necator*, şi *Agaricus muscarius* este o bucată alésă pentru ei, alŭ cărui mirosŭ îmbătătorŭ se rĕsimte în urină. La Romanĭ erau gustuóse omiḑile, larvele de Răgace sĕu rudaşcă (Cervus volans) şi cele de carĭ (Cossus ligniperda), iar la Americanĭ larvele de *Calandra palmarum*. Ana Schurman şi astronomulŭ Lalande mâncau cu lăcomiă păiangenĭ, şi bucatele cele mai necurate escitau palatulŭ (cerulŭ gurei) lui Paparel, unŭ gentilom parisianŭ.

Există o corelaţiune între organele unui animalŭ după modulŭ traiului şi alŭ existinţeĭ lui; astfelŭ, între stomachulŭ, dinţii şi organele de prindere, ce caracteriză animalele erbivore, rumegătóre, insectivore, roḑĕtóre şi carnivore, şi după carĭ se potŭ aşa de bine distinge unele de cătră altele.

Suntŭ fapte anatomice, carĭ au o intimă corelaţiune între ele cu faptele fisiologice şi patologice: astfelŭ sunt acţiunile reflexe sĕu relaţiunile nervóse, carĭ eşindŭ din axa cerebro-spinală se împletescŭ pr'intre organe.

Aşa se întêmplă că, gădilitura, adietura, frecarea pelei şi a cómei invită la somnŭ; bĕutura substanţelorŭ acre şi amare aducŭ fiorĭ şi scuturare; gădilirea omuşorului produce vărsătură; dorulŭ de capŭ grĕţă; durerile morale suspinŭ şi lacrime; însărcinarea grĕţă şi vărsare; isteria sughitŭ etc. Pre lângă aceste se mai potŭ cita şi altele ca resultate ale acţiunei reflexe a nervilorŭ, pr. contracţiunile muscularĭ prin frecare, scurgerea salivei prin introducerea substanţelorŭ iritante, relaţiunea între papilele gustului şi glandele salivare, suspensiunea menstruelorŭ prin bĕuturĭ recĭ, roşirea nasului şi a feţei prin consumarea désă a bĕuturilorŭ alcoholice durerea de frunte când înghite cineva ghiaţă, strepeḑirea dinţilorŭ prin pómele acre, mâncărimea nasului din causa limbricilorŭ, ameţéla produsă la vederea unui abisŭ etc. etc.

Relaţiunea între organele masculine şi femenine cu diferenţele secsuale secundare este un fapt care coincide cu desvoltarea acestorŭ organe. Este constatatŭ că esistă corelaţiune între periodulŭ desvoltării organelorŭ sexuale secundare şi între modulŭ şi timpulŭ transmisiunei lorŭ. Când córnele rĕsarŭ în modŭ precoce (prea timpuriu) ca la Renĭ, amândouĕ sexele suntŭ cornute. Din contră, când ele rĕsarŭ mai târḑiu, ca la celelalte specii de cerbĭ, atuncĭ numai mascululŭ le posede. Variaţiunile se constată mai de multe orĭ în cursulŭ vieţii începêndŭ dela prima etate, când la unŭ sexŭ, când la altulŭ, când la ambe sexele, şi în casulŭ acesta individele sexuale diferŭ încă prin organele secundare.

Craiova, *S. M.*

Cursulŭ la bursa de Viena

din 21 Augustŭ st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98.85
Rentă de hârtiă 5%	92 35
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	125.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.20
Bonurĭ rurale ungare	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.50
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale transilvane	102.—
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	127 80
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	122.25
Renta de hârtiă austriacă	82.85
Renta de arg. austr.	83.55
Renta de aurŭ austr.	108 95
Losurile din 1860	139 25
Acțiunile băncei austro-ungare	873.
Act. băncei de creditŭ ung.	288.—
Act. băncei de creditŭ austr.	286.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.91
Napoleon-d'orĭ	9.90
Mărcĭ 100 imp. germ.	61.25
Londra 10 Livres sterlinge	124.80

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 8 Augustŭ st. v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	88	89
Renta rom. amort. (5%)	93	93 1/2
» convert. (6%)	88	89
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	100 1/2	101 1/2
» „ „ (5%)	85 1/2	86 1/2
» » urban (7%)	98	99
» » » (6%)	91 1/2	92 1/2
» » » (5%)	82 3/4	83 1/4
Banca națională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Națională		
Aurŭ	10 3/4	11 1/4
Bancnote austriace contra aurŭ	2.02	2.04

Cursulu pieței Brașovŭ

din 22 Augustŭ st. n. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.85	Vênd.	8.8
Argint românesc	»	8.75	»	8.8
Napoleon-d'orĭ	»	9.87	»	9.9
Lire turcescĭ	»	11.15	»	11.2
Imperialĭ	»	10.12	»	10.2
Galbenĭ	»	5.84	»	5.9
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.-
Ruble Rusescĭ	»	122.5	»	123.5
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

PAZA SĂNĂTĂȚIĬ.

In părțile malarióse, unde bântue frigurile, séu când este căldură mare, sĕ se bea apă câtŭ de puțină, și sĕ se întrebuințeze

Vinulŭ roșŭ de Transilvania,

în butelii originale cu garanția, că suntŭ veritabile și cu prețurile de depositŭ.

J. B. TEUTSCH,
Exportŭ de vinurĭ, Sigișóra,
(Transilvania).

Liste cu prețurĭ gratisŭ.

(3–5)

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se abona la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anuluĭ 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

ADMINISTRAȚIUNEA „GAZ. TRANS.“

Nr. 4848/pol. 1885.

Publicațiune.

Subsemnatulŭ Magistratŭ încunosciințéză printr'acéstа, că pentru arendarea pășiunei de érnă pro 1885—6 în hotarulŭ Sighișórei se va ținea licitațiune prin oferte în scrisŭ și sigilate în cancelaria Magistratului **la 21 Septemvre 12 óre a. m.**

Ofertele provĕḑute cu unŭ vadiu de 100 fl. și cu declarațiunea, că oferentulŭ este informatŭ de condițiunile licitațiunei, la carĭ sĕ supune fără de nicĭ o reservă suntŭ până la datulŭ de mai susŭ a se așterne la presidiulŭ Magistratului.

Despre condițiunile detailate ale acestei licitațiunĭ se póte luá informațiune la magistratŭ în órele de oficiu.

Sighișóra, 15 Augustŭ 1885.

Magistratulŭ urbanŭ.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia Predealŭ-Budapesta și pe linia Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9.45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra (	10.29	1.30	8.01	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9.43	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9.12	—
Ghirișŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	5 58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbéu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.03
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 53	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-posta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.4.	7.29	9.11	11.46
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6 41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.31	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.0.	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu (	—	10.01	5.05	6.43	—
(	12.05	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediașŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.24	—	6.03	11.3
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5 3	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6 32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11 35	—	—	9.4

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradu-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 2
Vințulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Șibotŭ	12 52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4 25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10 23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok (	11.02	3.44	11.40
(	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7.53	5.55
Glogovațŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10.10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9 25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7 53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.4
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4 04	6.39

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5 00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7 40	2.54	7.24
Aradŭ	7 50	3 10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6 49	9.33	5.58
Banița	7.27	10.14	6.07
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 3	7.55
Hațegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12 58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.